

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни «Фінанси»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (право)

Суми 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 08.07.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол від 25.06.2024 № 23

Розробник:

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук Парфентій Л.А.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту Сумського державного університету, кандидат економічних наук, доцент Кравченко О.В.
2. Завідувач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент Панасюк О.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 9	<u>08 Право</u> <u>081 Право</u> <u>перший (бакалаврський)</u> <u>рівень вищої освіти</u>	Навчальний курс <u>третій</u> семестр <u>шостий</u> Види контролю: <u>залік</u>
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>20</u> ; (години)		Лекції – <u>4</u> ; (години)
Практичні заняття – <u>20</u> ; (години)		Практичні заняття – <u>4</u> ; (години)
Самостійна робота – <u>50</u> ; (години)		Самостійна робота – <u>82</u> ; (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Фінанси» є вивчення сукупності фінансових відносин, які виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на мікро- і макрорівнях, а також застосування цих знань на практиці.

Основними **завданнями** вивчення студентами дисципліни «Фінанси» є:

- дати правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення і розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи;
- показати можливі напрями впливу фінансів на суспільний прогрес і роль фінансів в економічній перебудові суспільства на шляху розвитку ринкових відносин;
- визначити сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дійових важелів економічної політики держави.

Міждисциплінарні зв'язки. Засвоєння положень дисципліни «Фінанси» базується на знаннях, які було отримано студентами при вивченні дисциплін «Основи економічної теорії» та «Національна економіка». Вивчення дисципліни «Фінанси» буде сприяти у подальшому кращому засвоєнню студентами циклу таких правових дисциплін, як «Фінансове право», «Податкове право», «Господарське право», «Господарський процес» та інших.

Тематика курсу побудована таким чином, що послідовно вивчаються усі складові фінансових відносин на різних рівнях економічної системи: загальнодержавному (макрорівень), регіональному (рівень адміністративно-територіальних одиниць) і на рівні окремих суб'єктів господарювання (мікрорівень). Окремо виділяються міжнародні фінанси.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- загальну характеристику і структуру фінансової системи та шляхи перебудови фінансових відносин у період формування ринкової економіки України;
- складові фінансової політики, її завдання і принципи;
- сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації, а також особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм;
- поняття публічного фінансового господарства і державних фінансів; склад і структуру державних фінансів, характеристики їх грошових потоків;
- наукові основи побудови податкової системи держави з ринковою економікою та податкове законодавство України;
- сутність і принципи побудови бюджетної системи, а також поняття бюджетного процесу і його складові етапи;
- економічну сутність доходів і видатків бюджету; поняття і причини виникнення бюджетного дефіциту та можливі джерела його покриття;
- сутність місцевих фінансів, їх склад і роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань;
- необхідність створення, призначення, структуру державних цільових фондів та принципи їх організації;
- економічну сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту;
- фінансові відносини у сфері страхування, а також види і форми страхування майна юридичних і фізичних осіб;
- сутність і структуру фінансового ринку, його роль у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів;
- фінансову діяльність міжнародних організацій та напрями їх співпраці з Україною;

вміти:

- застосувати теоретичні знання при вирішенні конкретних завдань із фінансово-економічної практики;

- шукати сучасні наукові досягнення і застосовувати їх при організації державного регулювання фінансових відносин у всіх ланках фінансової системи;

- працювати з інформаційними джерелами, користуватись законодавчим та інструктивним матеріалом, викладати свою точку зору на проблемні питання та робити обґрунтовані висновки щодо поліпшення фінансових відносин і вдосконалення фінансової системи;

- використовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу та узагальнення цифрового матеріалу, застосовувати прогресивні методики дослідження з використанням сучасних інформаційних технологій.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
	ЗК 3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
	ЗК 7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК 9	Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології, необхідні під час здійснення юридичної діяльності
	СК 11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти
	СК 13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ
	СК 16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

3. Програма навчальної дисципліни

Тема №1. Сутність фінансів, їх функції і роль

Предмет науки про фінанси. Фінанси — специфічна форма суспільних відносин. Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Прості і складні фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Функції фінансів як виявлення суттєвих ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Розподільна функція, її зміст. Об'єкти і суб'єкти розподілу і перерозподілу вартості суспільного продукту. Контрольна функція. Фінансова інформація та її роль у реалізації контрольної функції. Взаємозв'язок розподільної і контрольної функцій. Дискусійні питання щодо функцій фінансів.

Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Форми фінансового забезпечення.

Фінансове регулювання і фінансове стимулювання економічних і соціальних процесів. Підвищення ролі фінансів в умовах переходу до ринкових відносин.

Тема №2. Фінансова система

Поняття фінансової системи і теоретичні основи її побудови. Структура фінансової системи. Сфери та ланки фінансових відносин, їх характеристика. Взаємовідносини між окремими сферами та ланками фінансової системи.

Правові та організаційні основи фінансової системи. Державне регулювання фінансових відносин. Функції Президента, законодавчих і виконавчих органів державної влади щодо загального управління фінансовими потоками. Оперативне управління фінансовою системою. Управлінські функції Міністерства фінансів і його регіональних управлінь і відділів, Контрольно-ревізійної служби, Державної податкової адміністрації, Державного казначейства, Рахункової палати, Пенсійного фонду, Національного банку України, Міжбанківської валютної біржі, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Розмежування функцій між управлінськими фінансовими установами.

Роль фінансової системи держави у забезпеченні умов економічного зростання.

Тема №3. Фінансова політика і фінансовий механізм

Фінансова політика — складова економічної і соціальної політики держави. Складові фінансової політики. Завдання і принципи фінансової політики. Стратегія і тактика фінансової політики.

Фінансова політика в умовах фінансової кризи. Стабілізація фінансового стану в Україні та шляхи її забезпечення.

Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою. Складові елементи фінансового механізму.

Фінансове планування і прогнозування: суть, принципи, методи, завдання. Система фінансових планів, їх характеристика. Зведене фінансове планування. Баланс фінансових ресурсів і витрат держави.

Фінансовий контроль. Зміст фінансового контролю, його призначення. Види, форми і методи фінансового контролю. Фінансовий аудит як незалежний фінансовий контроль. Суб'єкти фінансового контролю в Україні, їх функції.

Фінансові норми і нормативи; фінансові ліміти і резерви; фінансові стимули і санкції. Їх використання для активізації економічного зростання й підвищення суспільного добробуту.

Тема №4. Державні фінанси

Склад і структура державних фінансів, характеристика їх грошових потоків.

Державні доходи і державні витрати - основоположні категорії державних фінансів. Фінансові ресурси держави. Джерела формування державних доходів, фактори їх зростання. Державні витрати на задоволення суспільних благ і послуг.

Бюджет як економічна і правова категорія. Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Розподільна і контрольна функція бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України.

Бюджетна система: поняття і принципи побудови. Критерії розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи. Міжбюджетні відносини.

Бюджетний процес. Поняття бюджетного процесу і його складові етапи. Організаційні засади бюджетного планування. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів. Виконання бюджетів за доходами і видатками. Секвестр бюджету. Захищені статті видатків бюджету.

Економічна сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Види державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит.

Державний борг. Види державного боргу. Структура державного боргу, механізм його формування. Боргова залежність держави. Її критичний рівень. Вплив державного боргу на фінансовий стан держави. Управління державним боргом і його обслуговування.

Тема №5. Місцеві фінанси

Сутність місцевих фінансів, їх склад і роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань.

Фінансові ресурси місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Склад доходів місцевих бюджетів. Закріплені доходи. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Загальний і спеціальний фонди місцевих бюджетів.

Видатки місцевих бюджетів. Обов'язкові видатки і видатки на реалізацію делегованих центральною владою повноважень. Соціальна спрямованість видаткової частини місцевих бюджетів. Фінансування місцевого господарства.

Бюджет розвитку місцевих бюджетів. Позички місцевим бюджетам. Обслуговування боргу місцевих рад.

Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.

Тема 6. Податки і податкова система

Сутність і функції податків. Податкова політика, її принципи та типи. Фіскальне регулювання за Кейнсом та у теорії «економіки пропозиції».

Класифікація податків, її ознаки. Види податків. Прямі податки. Непрямі податки. Елементи системи оподаткування. Теоретичні питання перекладання податків та ухилення від їх сплати.

Податкова система: поняття, основи побудови. Становлення та розвиток податкової системи України. Податковий кодекс України, його значення для формування і функціонування науково-обґрунтованої податкової системи.

Тема №7. Фінанси підприємств

Сутність і функції фінансів підприємств. Передумовами ефективного функціонування фінансів підприємств. Фінансово-правові особливості діяльності підприємств в залежності від організаційно-правової форми та форми власності. Методи фінансової діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.

Фінансові ресурси підприємств, їх джерела, склад і характеристика. Основні складові фінансових ресурсів підприємства. Фінансові аспекти формування та функціонування основних засобів. Фінансове забезпечення функціонування обігових коштів.

Витрати і доходи підприємств, їх класифікація. Фінансові результати та фактори, що впливають на них.

Тема №8. Фінансовий ринок

Сутність фінансового ринку, його роль у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні. Суб'єкти фінансового ринку.

Структура фінансового ринку. Грошовий ринок. Ринок кредитних ресурсів. Фондовий ринок як найважливіший сегмент фінансового ринку. Первинний і вторинний фондовий ринок, їх призначення. Біржовий і позабіржовий ринок цінних паперів.

Види цінних паперів, які можуть випускатись і обертатися в Україні. Основні характеристики цінних паперів.

Правове регулювання фондового ринку. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів.

Фондова біржа: правовий статус, організація і порядок роботи. Функції фондової біржі. Порядок допуску цінних паперів до обігу на фондових біржах.

Ринок фінансових послуг, його роль у функціонуванні економічної системи. Види фінансових послуг.

Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема №9. Міжнародні фінанси

Сутність, призначення і роль міжнародних фінансів. Світові фінансові потоки: валютні, кредитні, фінансові ринки. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси країн і регіонів.

Міжнародні фінансові інституції: Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Агентство з гарантування багатосторонніх інвестицій). Банк міжнародних розрахунків. Європейський Інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку. Їх завдання, сфери діяльності, формування капіталів та ресурсів.

Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями. Проблеми гармонізації фінансів України відповідно до критеріїв і стандартів Європейського співтовариства.

Міжнародний фінансовий ринок: міжнародний ринок грошей (валютний ринок), міжнародний ринок кредитних ресурсів, міжнародний ринок цінних паперів.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема № 1. Сутність фінансів, їх функції і роль	10	2		2		6	
Тема № 2. Фінансова система	10	2		2		6	
Тема № 3. Фінансова політика і фінансовий механізм	10	2		4		4	
Тема № 4. Державні фінанси	10	2		2		6	
Тема № 5. Місцеві фінанси	10	4		2		4	
Тема №6. Податки та податкова система.	10	2		2		6	
Тема №7. Фінанси підприємств	10	2		2		6	
Тема №8. Фінансовий ринок	10	2		2		6	
Тема №9. Міжнародні фінанси	10	2		2		6	
Всього за семестр №6:	90	20		20		50	Залік

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Сутність фінансів, їх функції і роль.	10	2		-		8	
Тема № 2. Фінансова система	10	-		-		10	
Тема № 3. Фінансова політика і фінансовий механізм.	10	-		-		10	
Тема № 4. Державні фінанси.	10	2		2		6	
Тема № 5. Місцеві фінанси.	10	-		-		10	
Тема №6. Податки та податкова система.	10	-		-		10	
Тема №7. Фінанси підприємств.	10	-		2		8	
Тема №8. Фінансовий ринок	10	-		-		10	
Тема №9. Міжнародні фінанси	10	-		-		10	
Всього за семестр:	90	4		4		82	Залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. Сутність фінансів, їх функції і роль.		
	Знайдіть хибні твердження серед запропонованих та запишіть їх правильно:	
	<p>1. Всі фінансові відносини є грошовими, але не всі грошові відносини є фінансовими.</p> <p>2. Фінанси – це сукупність грошових відносин, що виникають у процесі створення валового внутрішнього продукту.</p> <p>3. Фінанси виконують функцію загального еквівалента – товару, який слугує вимірником вартості інших товарів, робіт і послуг.</p> <p>4. Історичний розвиток фінансів відбувається виключно в економічному напрямку і залежить лише від рівня економічного розвитку держави.</p> <p>5. Централізовані та децентралізовані фонди грошових коштів утворюються на основі розподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу.</p> <p>6. Матеріальними носіями фінансових відносин виступають фінансові ресурси.</p> <p>7. Розподільча функція фінансів здійснюється через фінансову систему при розподілі та перерозподілі валового внутрішнього продукту та національного доходу.</p> <p>8. Контрольна функція фінансів реалізується через контроль за розподілом валового внутрішнього продукту на централізовані фонди грошових коштів.</p> <p>9. За рахунок податків держава утворює фонд грошових коштів, за допомогою якого розширює державний попит і споживання.</p> <p>10. Фінанси відрізняються від грошей за змістом та функціями, які вони здійснюють.</p>	<p>н: 1-11</p> <p>о: 12-18</p> <p>д: 19-32</p> <p>і: 1-15</p>
Тема № 2. Фінансова система.		
	Знайдіть хибні твердження серед запропонованих та напишіть їх правильно:	
	<p>1) Відповідно до концентрації капіталу потреба втручання держави в економіку зменшується.</p> <p>2) Фінансова політика не впливає на процес реалізації сукупного суспільного продукту.</p> <p>3) Фінансова політика спрямована на формування максимально можливого обсягу фінансових ресурсів.</p> <p>4) Держава здійснює безпосереднє управління всіма фінансовими ресурсами країни.</p>	<p>н: 1-11</p> <p>о: 12-18</p> <p>д: 19-32</p> <p>і: 1-15</p>

	<p>5) Закони у сфері фінансів приймає Міністерство фінансів України.</p> <p>6) Фінансова стратегія поєднує дії держави щодо стратегічного розвитку її фінансової системи.</p> <p>7) Державне казначейство належить до системи органів державної законодавчої влади.</p> <p>8) Рахункова палата України – постійно діючий вищий орган державного фінансово-економічного контролю.</p> <p>9) Державне казначейство України складає проект Державного бюджету України.</p>	
	Тема № 3. Фінансова політика і фінансовий механізм.	
	<p>1. Законспекуйте визначення таких категорій: фінансова політика, фінансова стратегія, фінансова тактика, податкова політика, бюджетна політика, грошово-кредитна політика, фінансово-кредитний механізм.</p> <p>2. Охарактеризуйте фінансовий механізм та його основні елементи.</p>	<p>н: 1-11 о: 12-18 д: 19-32 і: 1-15</p>
	Тема № 4. Державні фінанси.	
	<p>1. Законспекуйте визначення таких категорій: бюджет, державні доходи, державні видатки, профіцит бюджету, бюджетний дефіцит, бюджетний процес, державний кредит, державний борг, управління державним боргом.</p> <p>2. Охарактеризуйте функції держави і державних фінансів в умовах ринкової економіки.</p>	<p>н: 1-11 о: 12-18 д: 19-32 і: 1-15</p>
	Тема № 5. Місцеві фінанси.	
	<p>1. Законспекуйте визначення таких категорій: місцеві фінанси, місцеві фінансові ресурси, місцеві бюджети, бюджетні трансферти, доходи місцевих бюджетів, видатки місцевих бюджетів.</p> <p>2. Назвіть функції місцевих фінансів та охарактеризуйте їх.</p>	<p>н: 1-11 о: 12-18 д: 19-32 і: 1-15</p>
	Тема №6. Податки та податкова система.	
	<p>1. Законспекуйте визначення таких категорій: податок, фіскальна функція податків, регулювальна функція податків, прямі податки, непрямі податки, загальнодержавні податки, місцеві податки, податкова система, суб'єкт оподаткування, носій податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, джерело сплати податку, податкова ставка, податкова квота, податкова політика, податковий кодекс.</p> <p>2. Охарактеризуйте податкові пільги: недоліки і переваги їх застосування.</p>	<p>н: 1-11 о: 12-18 д: 19-32 і: 1-15</p>

Тема №7. Фінанси підприємств.		
1. Законспекуйте визначення таких категорій: фінанси підприємств, фінансові ресурси, фінансова незалежність, фінансова відповідальність, фінансовий механізм підприємства, фінансовий менеджмент. 2. Охарактеризуйте джерела формування фінансових ресурсів підприємств.		н: 1-11 о: 12-18 д: 19-32 і: 1-15
Тема №8. Фінансовий ринок.		
1. Законспекуйте визначення наступних категорій: ринок грошей; ринок фінансових послуг; кредитний ринок; ринок цінних паперів; акція; облігація; казначейський вексель; депозитний сертифікат; інвестиційний сертифікат; комерційні папери; емітент; інвестор; фінансовий посередник; первинний ринок цінних паперів; вторинний ринок цінних паперів; біржовий обіг цінних паперів; позабіржовий обіг цінних паперів. 2. Охарактеризуйте суб'єктів фінансового ринку.		н: 1-11 о: 12-18 д: 19-32 і: 1-15
Тема №9. Міжнародні фінанси.		
Законспекуйте визначення наступних категорій: міжнародні фінанси, міжнародні організації, міжнародні фінансові інституції, міжнародний фінансовий ринок, валютне регулювання, єврооблігації, євроакції, єровекселі.		н: 1-11 о: 12-18 д: 19-32 і: 1-15

5. Індивідуальні завдання

5.1. Теми рефератів

1. Шляхи перебудови фінансових відносин у період формування ринкової економіки України.
2. Роль фінансової системи у забезпеченні фінансової стабілізації.
3. Фінансовий механізм, його складові елементи і загальна характеристика.
4. Удосконалення фінансового механізму в Україні у період формування ринкової економіки.
5. Державний фінансовий контроль і його роль у забезпеченні фінансової дисципліни.
6. Податкова політика на сучасному етапі.
7. Податкова система на сучасному етапі.
8. Наукові основи побудови податкової системи держави з ринковою економікою.

9. Оцінка податкового законодавства України на сучасному етапі.
10. Організація податкової служби і контрольної роботи в Україні.
11. Переваги і недоліки системи прямого оподаткування.
12. Переваги і недоліки системи непрямого оподаткування.
13. Оподаткування прибутку підприємств та організацій.
14. Проблеми акцизного оподаткування підприємств.
15. Вплив прибуткового оподаткування на заощадження громадян.
16. Роль місцевих податків у податковій системі України.
17. Проблеми вдосконалення місцевого оподаткування в Україні.
18. Необхідність, зміст і роль бюджету в Україні.
19. Реформування міжбюджетних відносин.
20. Бюджетний дефіцит: причини, наслідки, методи управління.
21. Бюджетна політика у галузі державних фінансів.
22. Державний борг України: сучасний стан та перспективи його скорочення.
23. Зовнішній державний борг в країнах з перехідною економікою.
24. Державне регулювання фінансового ринку в Україні.
25. Фондовий ринок в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку.
26. Біржовий та позабіржовий ринок паперів в Україні.
27. Стимулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
28. Медичне страхування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.
29. Фінансове забезпечення економічного та соціального розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

5.2. Темі наукових робіт

1. Дискусійні питання сутності фінансів.
2. Функції фінансів. Точки зору з цього питання вчених у галузі фінансів. Аналіз різних тверджень щодо функцій фінансів і позицій функціонування фінансових відносин в умовах ринкової економіки.
3. Фінансова стабілізація. Ознаки фінансової стабілізації на макро- і мікрорівнях економіки.
4. Фінансові аспекти приватизації державної власності у промисловості, сільському господарстві; комунальної власності. Проблеми купівлі-продажу землі в системі земельних відносин у зв'язку зі створенням приватних орендних підприємств. Можливий стан фінансів України за різних варіантів вирішення цієї проблеми.
5. Фінансова політика України на сучасному етапі економічного розвитку. Проблеми організації фінансових відносин у період переходу до ринкової

економіки. Негативні явища у фінансовій політиці України, причини їх виникнення і можливі варіанти дій щодо їх недопущення в умовах ринкової трансформаційної економіки.

6. Наукові основи побудови податкової системи держави. Чи враховані податкові концепції видатних економістів світу під час побудови податкової системи України на сучасному етапі? Податкова гіпотеза А. Лаффера та її відображення у податковій системі України.

7. Бюджетний устрій і бюджетна система України на сучасному етапі. Оцінка можливих підходів до вирішення питання про підвищення ролі й значення бюджетних відносин у зміцненні економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань.

8. Бюджетний процес. Шляхи визначення економічно обґрунтованих основ організації бюджетного процесу та реалізації загальних науково обґрунтованих принципів складання, розгляду проектів бюджетів та їх затвердження та виконання.

9. Державний кредит. Проблеми внутрішнього і зовнішнього боргу. Можливі варіанти вирішення питання компенсації населенню України знецінених заощаджень в установах Ощадбанку, Укрдержстраху та за майновими облігаціями.

10. Проблема незаконно вивезених з України вітчизняних капіталів, які містяться на рахунках банків західних країн. Можливі варіанти повернення цих капіталів і використання їх для інвестування власного виробництва в Україні.

11. Фінансовий ринок України. Можливі варіанти шляхів прискорення формування ринку цінних паперів і підвищення його ролі в регулюванні ринкових відносин.

12. Дискусії щодо співпраці України з міжнародними фінансовими інституціями при отриманні зарубіжних кредитів.

6. Методи навчання

Аудиторні заняття проводяться у формі читання проблемно-евристичних лекцій; семінарських занять, на яких студенти і слухачі повинні якісно опрацювати новий матеріал на рівні вмінь і навичок, закріпити отримані теоретичні знання.

Семінарське заняття є активною формою навчального процесу, який передбачає обговорення під керівництвом викладача підготовлених студентами доповідей і повідомлень чи проблемного питання, участь студентів у дискусіях, виступи з доповненнями до відповідей колег. На семінарах студенти розширюють, поглиблюють і зміцнюють набуті на лекціях і під час самостійної

роботи знання, накопичують у пам'яті нові факти, положення, вчать критично аналізувати документи і матеріали, набувають навиків публічних виступів, ведення полеміки, обстоювання власних поглядів, виробляють уміння користуватися науковою термінологією й поняттями.

Методика вивчення навчальної дисципліни в цілому передбачає впровадження педагогіки співробітництва, комунікативної культури, педагогічного спілкування викладачів зі студентами, їх професійної етики, навчання майбутніх фахівців умінню взаємодій з людьми, керуванню колективами.

Методика викладання також передбачає оптимальне співвідношення теоретичного і практичного навчання, що дозволяє отримати у встановлені терміни студентами глибоких теоретичних знань, практичних навичок і вмінь з даної дисципліни. Забезпечується впровадження в навчальний процес найновіших досягнень юридичної та економічної науки, передового педагогічного досвіду.

Для цього використовується повний комплекс основних методів навчання: словесний, наочний і практичний. З метою інтенсифікації процесу навчання, вдосконалення контролю за засвоєнням матеріалу курсу використовуються як традиційні методи викладання (від простого до складного, індукції і дедукції, повторення, звернення, послідовність, взаємозв'язок, методу аналогій, прийому переліку, форм запитань-відповідей) так і впроваджуються, програмоване навчання та програмований контроль знань, ділові ігри, контрольні завдання, моделювання ситуацій, розв'язання задач тощо. Удосконалення методики передбачає широке використання технічних засобів і активних форм навчання (лекцій-дискусій, ділових ігор, тестів різного рівня складності).

Науковими і методологічними основами навчальної дисципліни виступають першоджерела класиків економічної науки, фінансів, досягнення світової науки.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Правове регулювання фінансової діяльності держави.
2. Принципи та методи фінансової діяльності держави.
3. Соціально-економічна сутність фінансів.
4. Основне призначення фінансів.
5. Розподільна функція фінансів.
6. Контрольна функція фінансів.
7. Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва.
8. Фінансове забезпечення потреб розширеного відтворення.

9. Поняття фінансової системи.
10. Завдання фінансової системи.
11. Фінансова система за внутрішньою структурою.
12. Фінансова система за організаційною побудовою.
13. Взаємозв'язок органів управління фінансовою системою з її окремими сферами й ланками.
14. Сутність фінансової політики.
15. Складові фінансової політики.
16. Фінансова стратегія й фінансова тактика.
17. Види фінансової політики.
18. Дискреційна та недискреційна фінансова політика.
19. Сутність фінансового механізму.
20. Фінансові методи.
21. Управління фінансами. Фінансове планування.
22. Сутність і класифікація фінансового контролю.
23. Зміст і склад державних фінансів.
24. Державні доходи.
25. Державні видатки.
26. Державний бюджет: суть та призначення.
27. Бюджетний дефіцит.
28. Бюджетна система.
29. Принципи бюджетної системи України.
30. Державний кредит.
31. Державний борг.
32. Сутність місцевих фінансів, їх структура та функції.
33. Складові місцевого бюджету.
34. Доходи місцевих бюджетів.
35. Видатки місцевих бюджетів.
36. Управління місцевими фінансами.
37. Місцеві податки і збори.
38. Економічна сутність і роль податків у формуванні державних фінансів.
39. Характеристика елементів системи оподаткування.
40. Податкова політика та її типи.
41. Принципи формування податкової системи.
42. Класифікація й основні види податків.
43. Прямі та непрямі податки.
44. Фінансові відносини суб'єктів господарювання.
45. Фінансові ресурси підприємств, їх склад і джерела формування.

46. Особливості фінансів підприємств різних форм власності та видів діяльності.

47. Сутність фінансів домогосподарств.

48. Бюджет і заощадження домогосподарств.

49. Економічна сутність фінансового ринку та його структура.

50. Класифікація фінансових ринків.

51. Інструменти фінансового ринку.

52. Цінні папери як основний інструмент фінансового ринку.

53. Поняття, призначення та функції міжнародних фінансів.

54. Класифікація валютно-фінансових потоків.

55. Загальна характеристика світового фінансового ринку.

56. Характеристика структури світового фінансового ринку.

57. Міжнародний валютний ринок.

58. Міжнародний кредитний ринок.

59. Міжнародний ринок цінних паперів.

60. Міжнародні ринки золота.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах

та інше). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображуються у відомостях обліку успішності, навчальних картках студентів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить – **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам вищої освіти, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачі вищої освіти, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр} : 2$$

Вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Модульний контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за модульний контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 – 100	Відмінно (“зараховано”)	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80 – 89	Добре (“зараховано”)	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
65 – 74	Задовільно (“зараховано”)	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21–59	Незадовільно („не зараховано”)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативна література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
7. Про Державний бюджет України на 2018 рік : Закон України від 07.12.2017 р. № 2246-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.
8. Про концесію : Закон України від 03.10.2019 р. № 155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20>.
9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
10. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
11. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Основна

12. Ковальчук С. В., Форкун І. В. Фінанси : навчальний посібник. 2-ге видання, стереотипне. Львів : Новий Світ-2000, 2020. 568 с.
13. Петровська С., Лук'янихіна О., Парфентій Л. Євроінтеграційні виклики та їх вплив на міжнародний інвестиційний ринок в контексті забезпечення кримінологічної безпеки. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2023. №30(3). С. 212–218. <https://doi.org/10.32631/vca.2023.3.16>.
14. Сидорович М. Муніципальні фінанси : навч. посіб. Київ : НаУКМА, 2021. 68 с. (Могилянський підручник).

15. Фінанси : навчальний посібник. [Л.В. Лисяк, С.В. Качула, Л.О. Міщенко, Д.А. Міщенко]. Дніпро: ТОВ “Акцент ПП”, 2017. 298 с. URL: <http://212.1.86.13/jspui/bitstream/123456789/1970/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%b8 %d0%9b%d0%b8%d1%81%d1%8f%d0%ba.pdf>.
16. Фінанси : навчальний посібник в 2 частинах. [Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін.]. Одеса: Атлант, 2015. Ч.1. 344 с. URL: <http://posek.km.ua/biblioteka/Ф/Фінанси. Частина 1. Баранова В.Г..pdf>.
17. Фінанси : навчальний посібник в 2 частинах. [Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін.]. Одеса: Атлант, 2015. Ч.2. 309 с. URL: <http://posek.km.ua/biblioteka/Ф/Фінанси. Частина 2. Баранова В.Г..pdf>.
18. Глущенко А.С. Фінанси: навч. посіб. Львів «Магнолія 2006», 2014, 440 с. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=11&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwje5-Ldu5XpAhWv_CoKHTXwC904ChAWMAB6BAgBEAE&url=http%3A%2F%2Fekhnuir.univer.kharkov.ua%2Fbitstream%2F123456789%2F13888%2F2%2F%25D0%25A4%25D1%2596%25D0%25BD%25D0%25B0%25D0%25BD%25D1%2581%25D0%25B8%2520%2528%25D0%2593%25D0%25BB%25D1%2583%25D1%2589%25D0%25B5%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25BE%2520%25D0%2590.%25D0%25A1.%2529.pdf&usg=AOvVaw1x8XS6tYKW715Qv4ly1OhA.

Допоміжна

19. Волохова І.С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні: монографія. Одеса: Атлант, 2014. 462 с.
20. Гаврилюк О.В. Тенденції антикризової модернізації інституціональної структури міжнародних фінансів. *Фінанси України*. 2016. №2. С. 7-27.
21. Єльнікова Ю. Сучасна інфраструктура ринку похідних фінансових інструментів. *Вісник Національного банку України*. 2014. №5. С. 67-71.
22. Землячова О.А. Оцінка фінансового стану страховика та шляхи його поліпшення. *Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції*. 2014. № 2. С. 54-66.
23. Клименко К.В. Напрями реформування фінансової системи України в контексті антикризового регулювання. *Фінанси України*. 2015. №7. С. 75-85.
24. Кудряшов В.П. Механізми фінансування державного бюджету в умовах подолання фіскальних дисбалансів. *Економіка України*. 2016. №7. С. 3-20.
25. Макогон В. Д., Адаменко І. П. Державні та муніципальні фінанси в умовах економічних перетворень. *Економічний вісник університету*. 2020. Вип. 46. С. 177-183.
26. Редзюк Є. Вплив фондових ринків розвинутих країн світу і країн, що розвиваються, на міжнародні фінансово-інвестиційні процеси. *Вісник Національного банку України*. 2015. №5. С. 50-56.

27. Редзюк Є.В. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та підписання директив ЄС: можливі ризики для вітчизняного ринку цінних паперів. *Фінанси України*. 2015. №1. С. 98-110.

28. Сідельникова Л.П. Ефективність податкових джерел формування бюджетних ресурсів держави. *Фінанси України*. 2015. №9. С. 45-60.

29. Харабара В. М., Грешко Р. І., Третьякова О. В. Поведінкові фінанси: сутність та основні теоретичні блоки. *Ефективна економіка*. 2021. № 4.

30. Шиндирук І.П., Соколова Е.В. Ринок фінансових послуг: підручник. К.: Кондор, 2013. 410 с.

31. Щербань О.Д. Джерела забезпечення фінансової надійності страховика. *Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право*. 2015. № 3 (80). – С. 222-230.

32. Юркевич О. М., Субочев О. В., Лихолет С. І. Структуровані фінанси як окремий елемент глобальної фінансової системи. *Економіка та держава*. 2020. № 11. С. 47-53.

Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>

2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

3. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

4. Офіційний вебпортал Бюро економічної безпеки України. URL: <https://esbu.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>

6. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: <https://rp.gov.ua/home/>

7. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <https://dasu.gov.ua/>

8. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>

9. Офіційний сайт Аудиторської палати України. URL: <https://www.apu.com.ua/>

10. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>

11. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua>

12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

14. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>

15. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

